

ಸ್ಥಳ ಆಧಾರಿತ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆ: ಸಮಗ್ರತೆಯ ಅನುಭವಗಳು

ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಅರುಣ್ ಮತ್ತು ನಿಶಾಂತ್

ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಿ ನಾವು ಬದುಕುವ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಕಲೆತುಹೋಗಲು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯಾಣವು ಒಂದು ಸುದೀರ್ಘ ನಿರಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, ಒಂದು ಮಗುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದು ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಾಣುವ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಯಾವ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ? ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬಹುದು?

“ಅಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳು ಎಂಬುವುಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲ: ಇರುವುದು ಕೇವಲ ಅಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದ ಸ್ಥಳಗಳಷ್ಟೇ” – ವೆಂಡೆಲ್ ಬೆರಿ.

ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮಗ್ರ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ, ಮೊದಲು ನಾವಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಬೇಕು. ನಾವು ವಾಸಿಸುವ ಈ ಸ್ಥಳದೊಂದಿಗೆ ಮರುಸಂಪರ್ಕ ಬೆಸೆಯುವ ಈ

ಪ್ರಯಾಣವು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸುದೀರ್ಘ, ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆನಂದಿಸುವ, ಮತ್ತು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾಗಿ ಅರಿಯುವ ಪಯಣ. ಮರುದಮ್ ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ತತ್ವ ಇದೇ ಆಗಿದೆ (ಬಾಕ್ಸ್ 1).

ಬಾಕ್ಸ್ 1: ಮರುದಮ್ ಕೃಷಿ ಶಾಲೆಯ ಪರಿಚಯ

ಮರುದಮ್ ಕೃಷಿ ಶಾಲೆಯು ನೋಂದಾಯಿತ ದ ಫಾರ್ಮ್ಸ್ ವೇ ಎನ್ನುವ ಲಾಭರಹಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತಿರುವಣ್ಣಾಮಲೈ ಪಟ್ಟಣದ ಬಳಿ ಶಿಕ್ಷಣ, ಅರಣ್ಯಕರಣ, ಪರಿಸರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಶಾಲೆಯು ಸಾಗಿಬಂದ ದಾರಿಯು, ಕ್ಯಾಂಪಸ್ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯು ಕೆಲವು ತತ್ವ ಬದ್ಧತೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿದ್ದು, ಇವರೊಂದಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಸ್ನೇಹಿತರ ಸಮುದಾಯ ಹಾಗೂ ದಾನಿಗಳು ಉದಾರವಾಗಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. 2020 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಮರುದಮ್ 4 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಂದ 16 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಸುಮಾರು 130 ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ 30 ಶಿಕ್ಷಕರಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 20 ಸ್ಥಳವಾಸಿಗಳು, ಹಲವಾರು ನಾಯಿಗಳು, ಬೆಕ್ಕುಗಳು, ಜಾನುವಾರುಗಳು ಮತ್ತು ಕೋಳಿಗಳು ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ, ಸಮೃದ್ಧ, ಸದಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳ ಸಮುದಾಯವೂ ಇದೆ. ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ಜಮೀನಿನ ಮೇಲೆ, 8 ಎಕರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಈ ಜಾಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಜ ಜೀವನದ ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಕಲಿಕೆಯ ಒಂದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಒಂದು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಗುಂಪಾಗಿರುವ ನಮಗೆ ಐಕ್ಯತೆಯ ಸಮೃದ್ಧತೆ ನಮ್ಮ ನೈತಿಕತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಔಪಚಾರಿಕ ರಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವುದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಬಹುದು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿಯು, ಅಪಾರವಾದ ಸಂತ್ಸುಪ್ತಿ ನೀಡುವುದೂ ಎಂದಿಗೂ ನೀರಸವಾಗದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಆಗಿದೆ!

ಚಿತ್ರ 1. ಮಕ್ಕಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಭೂ ಪ್ರದೇಶದೊಂದಿಗೆ, ಅದರ ಜೀವಜಾಲದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು

ಬೋಧನೆಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಭೂವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾವು ವಿಷಯಗಳಾಗಿ ಕಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ನಮ್ಮ ವಿಷಯಗಳ ಭಾಗವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ತರಗತಿಯ ಪ್ರತಿ ಗುಂಪೂ ಸಹ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಜೀವರಾಶಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ

ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮಯವನ್ನು ಮೀಸಲಿಡುತ್ತದೆ (ಬಾಕ್ಸ್ 1). ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮರುಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಬೌದ್ಧಿಕವಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಅನುಭವದ ಮೂಸೆಯಿಂದ, ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಜನರೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧವು ಇತರ

ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧಗಳಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸುವ ಪಯಣದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಇತರರಿಂದ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಜೊತೆ ಕಲಿಯುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ಕಲಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮಕ್ಕಳ ಗ್ರಹಿಕೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಾಹಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ, ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತಾವೇ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ತರಗತಿಗಳನ್ನು, ನಿರಂತರ ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾ, ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಣಯಗಳಂತೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವಾಗ ವಿಜ್ಞಾನ ಅಂದರೆ ಏನು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪಾತ್ರವೇನು? ವಿಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? (ಬಾಕ್ಸ್ 2)

ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ನಮ್ಮ ಮೂಲತತ್ವದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ವಯಸ್ಕರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ನಾವು

ಬಾಕ್ಸ್ 2: ವಿಜ್ಞಾನ ಶಿಕ್ಷಣದೊಡನೆ ನಮ್ಮ ಹಾದಿಗಳು

ಈ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿವರಿಸಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆ-ಕಲಿಸುವಿಕೆಯ ಪಯಣದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ (ಜೂನ್ 2021ರ ಐ ವಂಡರ್ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ...):

● **ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಯುವಿಕೆಗೆ ತಳಹದಿ:** ಒಂದು ಮಗು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಅದರ ಜೊತೆ ವಿವಿಧ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಕೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಕೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಧನಾತ್ಮಕ ಅಂಶವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬಹುದು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ತಾನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳತೊಡಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಗುವು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಇದಕ್ಕೆ ತಾನು ಕೇಳಿರುವ ಅಥವಾ ಓದಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನವು ಒದಗಿಸುವ ಜ್ಞಾನದ ಭಂಡಾರವೂ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ, ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯವರೆಗೆ, ಕಲಿಕೆಯ ತಳಹದಿಯ

ಮೇಲೆ ಗಮನವಿರಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಗುವಿನ ಸಹಜ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಉಣಬಡಿಸಲು, ನಾವು ಅವರನ್ನು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೂ ಅದರಾಚೆಗೂ ಹಬ್ಬಿರುವ ವಿಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ತೆರೆದಿಡುತ್ತೇವೆ.

● **ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ:** ಹಲವು ಬಾರಿ ವಿಜ್ಞಾನವೊಂದೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾನವನ ಹಿಡಿತವಿದೆ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜ್ಞಾನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನದ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವು ಮೂಡುವಾಗಲೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕಿದೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶ್ನಾತೀತವಾಗಿ, ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇವಲ, ಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ರೂಪವಷ್ಟೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಮೇಲಿನ ಒತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸುಂದರ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ..

● **ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ:** ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹಲವು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ತರುವುದರ ಹೊರತಾಗಿ, ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಇಡುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅದರ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

● **ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಚಾಲನೆಯ ನೇಯುವುದು:** ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುವ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಭಾಗಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವವು ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಇತರ ಹತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುತ್ತದೆ! ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ತೇಲುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮರುವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು ನೆರವಾಗಬಲ್ಲದು. ಇದನ್ನು ಒಂದು ಮಗುವಿನ ಸಮೃದ್ಧ ಅನುಭವದಿಂದ ಪಡೆಯಲು ನೆರವಾಗುವ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅವರ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿನ ಪಯಣವೂ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾದಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಅಂತರ್ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವಂತಿಕೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಲಿಕೆಯ ಸುಗಮಗಾರರಾಗಿ (facilitators) ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಮೇಲಿನ ನಮ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕಾದೀತು ಹಾಗೂ ಇತರ ರೀತಿಯ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕಾದೀತು.

ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಗತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ವಿಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ತೊಡಗುವ ರೀತಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ವೇಗ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇನ್ನುಳಿದವರಿಗೆ, ಮೂಲಭೂತ ವಿಚಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ದೂರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಗ್ಗಂಟಾಗಬಹುದು. ಭಾವನಾತ್ಮಕ, ಮಾನಸಿಕ ಅಡ್ಡಿ-ಆತಂಕದಿಂದಲೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ನಾವು ಹಲವು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಿಯತವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ರಂಗಭೂಮಿ ತರಗತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಲ್ ಟೈಮ್/ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಔಪಚಾರಿಕ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ತಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಮಗುವಿನ ಕಲಿಕೆಯ ಪಯಣದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಗುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಇದು ಸೂಕ್ತ ಏಕೆಂದರೆ, ಮಗುವಿನ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪರಸ್ಪರ ಸಂವಹನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮಗುವಿನ ಸಮಗ್ರ ಪಯಣದಲ್ಲಿರುವ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರಬಹುದು. ಮಗುವಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಮಗು ಇದಕ್ಕೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ನಾವು

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೂಲಭೂತ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ, ವಿಜ್ಞಾನದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಪಯಣದ ಭಾಗವಾಗಿಲ್ಲದೇ ಇರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ.

ಅದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ

ಮಕ್ಕಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಅವರ ನಡುವೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೊರಾಂಗಣದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವರಲ್ಲೊಂದು ಜೀವಂತಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ; ಅವರ ದೇಹದಲ್ಲೊಂದು ಚೈತನ್ಯವಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಅವರು ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಕ್ಯಾಂಪ್ ನಲ್ಲಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ನರ್ತಿಸುವಲ್ಲಿ, ಆಟ ಆಡುವಾಗ ಅಥವಾ ಜಿಮ್ಮಾಸ್ಟಿಕ್ಸ್ ಮಾಡುವಾಗ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ ಯಾವುದೋ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರೇರಣೆಗಾಗಿ ಅವರು ಕಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮದೇ ಆಟಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಆಟವಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೊಳಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಹುದುಗಿರುವ ಸಂಪರ್ಕವು ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡರೂ, ಅದು ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅದು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ತಮ್ಮಷ್ಟಕೇ ತಾವೇ ಇರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು

ಬಯಸಿದರೆ, ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೋ, ಮರದ ಮೇಲೋ ಏರಿ ಒಬ್ಬರೇ ಕೂರುವುದಕ್ಕೂ ಅವರು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ (ಚಿತ್ರ 2). ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪುವುದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ, ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಆಧಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ತಾವಾಗಿಯೇ ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅವರು ವಿವಿಧ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ಕೊಳದ ಪಾರಿಸರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡುವಾಗ, ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕೊಳ ಒಣಗಿಹೋದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಮಳೆ ಬಂದು ಕೊಳ ತುಂಬಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಜೀವಿಗಳು ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತವೆ? ಅವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ, ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆನಂದಿಸುವ, ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಳವಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಏನಾದರೂ ವಿಚಾರ, ಅದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಮದೂಗಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ, ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅವಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗದೇ

ಚಿತ್ರ 2. ಮರದಮೇಲೆ ಕೃಷಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಆಳವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಪೆ: ಶಿಕ್ಷಕಿ, ಮರದಮೇಲೆ ಕೃಷಿ ಶಾಲೆ, ಪರವಾನಗಿ: CC-BY-NC.

ಚಿತ್ರ 3. ಅನೇಕರು ಪ್ರಕೃತಿಯಡಗಿನ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕವಿತೆ ಮತ್ತು ಕಲೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷಿ: ಶಿಕ್ಷಕಿ, ಮರುದಮ್ ಕೃಷಿ ಶಾಲೆ, ಪರವಾನಗಿ: CC-BY-NC.

ಕೃಷಿ: Teacher, Marudam Farm School.
ಪರವಾನಗಿ: CC-BY-NC.

ಇರುವುದಕ್ಕೂ ಅವರು ತೆರೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಅದು ಬಗೆಹರಿಯಬಹುದು ಎನ್ನುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ (Universal concepts) ಪರಿಚಯದ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಜೀವಿಗಳು ತಾವೇ ಒಂದು ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು (ಒಂದು ಅಂಜೂರದ ಮರವೇ ಹಲವು ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯತಾಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ) ಹೊಂದಾಣಿಕೆ (adaptation), ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ, ವಲಸೆಗಳು, ಪಾರಿಸಾರಿಕ ಸ್ಥಾನ (ecological niche) ಇನ್ನಿತರ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪಡೆಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ತಾವೂ ಕೂಡ ಆಹಾರ

ಸರಪಳಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದು ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.. ಈ ಅರಿವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕುರಿತಾದ ಅವರ ಅನುಭವವನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತದೆ. ತಾವು 'ಸಾಮಾನ್ಯ' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ತಮ್ಮದೇ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಪರಿಸರದ ಸರಳ ವಿಚಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ವಾಸವಿರುವ ಜಿರಲೆಗಳು, ಹಲ್ಲಿಗಳು, ಮತ್ತು ಇರುವೆಗಳು ನಮ್ಮ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಕ್ಕಳು ಅನುಕೂಲಗಳ ಬಗೆಗೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಈ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೀವ್ರತೆಯೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿದ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ

ಬಾಕ್ 3: ನಿರ್ಬಂಧಿತ ಚಿಂತನೆಗೆ ಸವಾಲೆಸೆಯುವುದು

ಮಕ್ಕಳು ಜೀವನದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವ ಆಚರಣೆಗಳು ವಿಜ್ಞಾನದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಮೀರಿರುತ್ತವೆ:

- ಒಂದು ಮೂಲಭೂತ ಕ್ರಮವೆಂದರೆ, ಹೊರಗೆ ಹೋವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಹೋದಾಗ ಆರಾಮವಾಗಿರುವುದು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿರುವುದು, ಈಜಲು ಕಲಿಯುವುದು, ಬಂಡೆಯೇರುವುದು, ಅಥವಾ ದಾರಿ ಕಳೆದುಹೋದರೆ ದಾರಿ ಹುಡುಕಿ ಬೇಕಾಗುವುದು ಹಲವು ಭೀತಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅವಕಾಶಗಳೂ ಹೌದು ಮತ್ತು ಇವು ಆಳವೂ, ನಿರಂತರವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದೇ ಕಾಡಿಗೆ ಪದೇಪದೇ ಹೋಗುವವರೂ ತಮಗೆ ಸವಾಲೆಸೆಯುವ ಹೊಸ ಹಾದಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗುವ ಅನುಭವ ನಮಗೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ! ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೋ ಅಂಶ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ, ಮತ್ತೆ ದಾರಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುವುದರಲ್ಲಿರುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ. ಆ ಭೂ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ ನಾನು ಅದರ ಭಾಗವೆನ್ನುವ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆ ಗುಡ್ಡದ

ಮೇಲೆ ಜಾರೋ ಬಂಡೆ ಅಥವಾ ಸರುಕು ಪಾರೈ ರೀತಿಯ ಕಲ್ಲೊಂದಿದೆ. ನಾವು ಆಗಾಗ, ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆಗಿನ ಸಂಚಾರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತೇವೆ. ಅದನ್ನು ಏರುವುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಸವಾಲು ಒಡ್ಡುತ್ತದೆ. ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತೇವೆ. ಆ ಬಂಡೆಯ ತಳದಲ್ಲೇ ಹಲವು ಅದ್ಭುತ ಪಯಣಗಳು ಆರಂಭವಾಗಿವೆ.

- ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಒತ್ತು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಾವೆಲ್ಲಿದ್ದೇವೆನ್ನುವುದನ್ನು ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸುರಕ್ಷಿತ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ತಾವು ಸಾಗಿಬಂದ ಹಾದಿಯವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಅವರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕಾಳಜಿ ತೋರುವ, ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವ ಮಾನವ, ಮಾನವರಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಲು, ಮೆಚ್ಚಲು, ಹಾಗೂ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇತರರನ್ನು ಪರಾನುಭೂತಿಯೊಂದಿಗೆ ಆಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವಯಸ್ಕರಲ್ಲಿ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣದಂತಹ ಒಂದು ಕೌಶಲ. ಇತರರ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಯಾಗುವಾಗ, ತಕ್ಷಣವೇ ಸಲಹೆ ನೀಡದೆ, ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ, ಈಗಾಗಲೇ ಕಲಿತಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವ ಅಗತ್ಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಲವರಿಗಿರುತ್ತದೆ.

- ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ನಡೆಯುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ, ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಜೀವನದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿಜ್ಞಾನದ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ, ಹಲವು ಬಾರಿ ಅದಕ್ಕೂ ಮೀರಿರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಕಿಟನಾಶಕದ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೇವೆ? ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅದನ್ನೇ ಬಳಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಯನ್ನೇ ಏಕೆ ಸೇವಿಸುತ್ತೇವೆ? ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ ವಾಸಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನ ಏಕೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ? ನಮ್ಮ ಮನೆ ಎಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಯಾವುದು? ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನುಗಳ ಆತಿಯಾದ ಬಳಕೆ ಹಾನಿಕಾರಕ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಏಕೆ ನಂಬುತ್ತಾರೆ? ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ನಾವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕಿರುವಂತಹ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ.

ಚಿತ್ರ 4. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಹೊಸ ದಿಗಂತದತ್ತ.
ಕೃಪ: ಶಿಕ್ಷಕಿ, ಮರುದಮ್ ಕೃಷಿ ಶಾಲೆ, ಪರವಾನಗಿ: CC-BY-NC.

ಭಾಗವಾಗಿರುವುದರ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾನವನ ಭಾಗೀದಾರಿಕೆಯು ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳ ಭಾಗೀದಾರಿಕೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾನಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅಂಶವನ್ನು ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅರಿವು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗಿನ ಹೆಚ್ಚು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲದ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಲವು ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಗಿಡಮರಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾದ ಸಂಬಂಧಗಳು.

ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೆಂದರೆ, ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ, ಹೆಚ್ಚು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಳೆ ಆನಂದದಾಯಕ ಅನುಭವ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುವುದೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟ. ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ, ಅವರಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಮಕ್ಕಳು

ಮಳೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಮಕ್ಕಳು ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುವುದನ್ನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ಮಳೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ತಮಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕವಿತೆ ಅಥವಾ ಕಲೆಯ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಾದ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತಯಾರಾಗುತ್ತಾರೆ (ಚಿತ್ರ 3).

ಬದುಕಿನ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು

ವಿಜ್ಞಾನವು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಾಗೂ ವಿಶಾಲ ಜಗತ್ತನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡುವ ಪಯಣದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ (ನೋಡಿ: ಬಾಕ್ಸ್ 3). ಹಲವು ಬಾರಿ ಜೀವ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ದೇಹ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಔಷಧಿಗಳ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾಗಿ ಸಂವಾದ ತೊಡಗಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಪಾರಿಸರಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗಿನ ಅವರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಅವರು ಎದುರು ನೋಡಬಹುದಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅವರ

ಅವಲೋಕನಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ರಾಸಾಯನ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಸುಸ್ಥಿರವಲ್ಲದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಬಲ್ಲವು. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ವಿಜ್ಞಾನ. ಅದು ಅವರಿಗೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಲೂ ನೆರವಾಗಬಲ್ಲದು (ನೋಡಿ: ಚಿತ್ರ 4). ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವಾಹನಗಳ ಬಳಕೆಗೂ ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾವಣೆಗೂ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾರಿಗೆಯ ಆಯ್ಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ನಡಿಗೆ, ಓಟ ಮತ್ತು ಸೈಕಲ್ ತುಳಿಯುವುದರತ್ತ ಒಲವು ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ತಾವು ಸಾವಯವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಆರೈಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತೋಟವನ್ನೂ, ಅದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ಮಗುವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಎಲ್ಲರಂತೆಯೇ ಸಮಾನವಾಗಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಧನಾತ್ಮಕವಾದ, ಚೈತನ್ಯದಾಯಕವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಶಕ್ತವಾಗುವುದು ಸಹ ಮುಖ್ಯ. ಇದು ಸಸ್ಯಗಳ ಆರೈಕೆ ಇರಬಹುದು, ಪುಟ್ಟ ಕೈತೋಟವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿರಬಹುದು, ಬೀಜಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಇರಬಹುದು, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆರೈಕೆ ಇರಬಹುದು, ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಿರಬಹುದು, ಇತರ ಮಕ್ಕಳ ಅಥವಾ ವಯಸ್ಕರ ಕಲಿಕೆಯ ಪಯಣದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವುದಿರಬಹುದು, ಸಮುದಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದಿರಬಹುದು, ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿರಬಹುದು. ಇದು ಅವರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ

ಆರಂಭವಾಗಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಪಸರಿಸಬಹುದು.

ಮಕ್ಕಳು ಜೀವನದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ನೆರವಾಗುವ ಹಲವಾರು ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಅವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ (ವಯಸ್ಕರೂ ಸೇರಿದಂತೆ) ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಆಗ, ವಿಜ್ಞಾನ,

ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದಡೆಗಿನ ನಮ್ಮ ಹಾದಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮರುಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುವ ಹಾದಿಗೆ ಸಮನಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಅಂತಿಮ ನುಡಿ

ಮರುದಮ್ ನಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇವಾದರೂ, ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಲಿಕಾ

ಪಯಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿಜವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಅಂಶಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಹಲವಾರಿವೆ. ಈ ಸಂಯೋಜಿತ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ನಮಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಇತರರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಭರವಸೆ ನಮಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಕಲಿಕೆಗಳು

- ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ನಾವು ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ಹಲವು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಬೇಕು. ಇದು ಅವರಿಗೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಲು ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಇದು ಹಲವು ಬಾರಿ ನಮಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಮೃದ್ಧ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಲು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.
- ಒಂದು ಮಗುವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಎಲ್ಲರಂತೆಯೇ ಸಮಾನವಾಗಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಧನಾತ್ಮಕವಾದ, ಚೈತನ್ಯದಾಯಕವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಶಕ್ತವಾಗುವುದು ಸಹ ಮುಖ್ಯ.
- ವಿಜ್ಞಾನದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಕಲಿಕೆಯ ಭಾಗವಾಗಿರದೇ ಇರಬಹುದು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದು ಆದಾಗ ಮರಳಿ ಬರಲು ತಯಾರಿರಬೇಕು.
- ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗುವುದನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಇತರ ಬಗೆಯ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.
- ಜೊತೆಗೆ, ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ನಮಗೆ, ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ಮಗುವಿನ ಕಲಿಕೆಯ ಪಯಣವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಔಪಚಾರಿಕ ಹಾಗೂ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಅವಕಾಶಗಳು ಸಿಗಬೇಕು.

ಟಿಪ್ಪಣಿ: ಲೇಖನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಚಿತ್ರದ ಮೂಲ: 'ಮೂವಿಂಗ್ ಬಿಯಾಂಡ್'. ಕೃಪೆ: ಶಿಕ್ಷಕರು, ಮರುದಮ್ ಕೃಷಿ ಶಾಲೆ, ಪರವಾನಗಿ: CC-BY-NC

ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಅರುಣ್: ಇವರು ಮರುದಮ್ ಕೃಷಿ ಶಾಲೆಯ ಸ್ಥಾಪಕ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರು. ಈ ಶಾಲೆಯು 2009ರಲ್ಲಿ 20 ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದು, ಈಗ ಇಲ್ಲಿ 120 ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಶಾಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಅದು ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದಿರಬಹುದು, ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಅಥವಾ ಆಡಳಿತವಿರಬಹುದು. ಕಳೆದ 20 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ತರಗತಿಯೊಳಗೆ ವಿನೂತನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣಿಮಾರವರು ಮರುದಮ್‌ನಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಲಾ ಸಪ್ತಾಹವನ್ನು ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲಾಕಾರರು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದ ಬಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕರಕುಶಲ ಕೌಶಲವನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕಳೆದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇವರು ಆಲ್ಟರ್ನೇಟಿವ್ ಎಡುಕೇಶನ್ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಅಂದರೆ, ಪರ್ಯಾಯ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಾಲದ ಸಕ್ರಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದು, ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತಮಿಳುನಾಡು ಶಾಖೆ ಆರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನಿಶಾಂತ್: ಇವರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮರುದಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದು, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೇಪಾಲದ ಮಾರ್ಫಾ ಫೌಂಡೇಶನ್‌ಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟೇ ಆಸಕ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅರಣ್ಯಗಳ ಮೇಲೂ ಇದೆ. ಇವರಡನ್ನೂ ಗುಂಪು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ಸವಾಲು ಅವರು ಆಗಾಗ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಜೀವನ ಆಚರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಮುದಾಯ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಆಳವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯಿದೆ.

ಅನುವಾದ: ಸ್ವಿತಾ ಭಟ್ | ಪರಿಶೀಲನೆ: ಚಂದ್ರಿಕಾ ವಿಜಯೇಂದ್ರ